

Desen de Ștefan Popescu

Copila cu ochi albaștri

A zburat departe în largă lume, copila noastră cu ochii albaștri închis, copila României, Ileana Coșânzeana.

Ea și-a desfăcut aripile și, cu toate că știa că smulge rădăcinile pe care le avea înfipte în inimile noastre, a zburat, de oarece vine un timp când puii trebuie să-și desfacă aripile, când chiar cel mai îndrăgit dintre cuiburi se face prea îngust în fața chemării vieții, chemării iubirii, chemării soartei.

Și așa copila cu ochi mari albaștri și-a întors fața către alte pământuri și cel care părea să însemne pentru ea mai mult decât noi toți la un loc, a dus-o cu sine, iar din pricină că o iubeam, am lăsat-o să plece și chiar am zâmbit, sau, dacă am plâns, ne-am ascuns lacrimile pentru ca ele să nu-i îngreuneze zborul.

Multe cuvinte frumoase s'au scris despre copila mea cu ochi albaștri, de fiecare lăudată, și iată că astăzi, împinsă de marele meu dor, vreau să vorbesc însumi despre ea, așa cum numai o mamă poate să vorbească, singura care a cunoscut-o cu ce are mai bun, care a știut-o de mică de tot și fără puteri, i-a auzit întâiul strigăt și a fost cea dintâi să vadă cât de mari și cât de albaștri erau ochii pe cari îi deschidea asupra lumii.

Puțini copii au ochi mari în ceasul nașterii, dar ochii acestei mici străine au fost dela început ca stelele și, privind în adâncimea lor, mi se năzărea că aș citi în ei atâtea taine pe care ea nu putea să

mi le spună, cum nu puteam să-i spun nici eu noului și micuțului suflet, dat mie în grijă, tot ceea ce mă învățase viața. O mică străină și acum mai aproape de mine decât orice pe lume, și i-am dat nume Ileana. Ceilalți patru copii veniți înainte își primiseră numele după cerințele regale; închinare plătită datinelor familiei, dar de rândul acesta mi-am cerut dreptul s'o chem cum doream eu: răsplată că mă supusesem atâta timp. Nu mai eram copila de șaptesprezece ani care venise dintr'o țară depărtată și trebuia deapururi să asculte și să se plece, ci eram o femeie care cunoscuse bucuria și necazul cași greutatea răbdării regești și nu cerea astăzi decât un drept, dreptul să dea un nume ni merit acestor doi ochi albaștri...

Ileana; și la început părul ei era o frumusețe și arăta totdeauna o mică ființă pătrunsă de sine, chiar când o viață atât de puțintică nu era plină numai de ea însăși, ci de ceilalți, de cei cari aveau trebuință de dragostea ei. Ea părea că înțelege de obicei trebuința celorlalți, și acestei trebuințe i se supunea propria trebuință, și nimic nu-i cădea ca o osteneală sau ca o jertfă. Dădea din sine prin pornire firească. Dintru început Ileanei i-a plăcut să dea.

Ileana. Pentru mine numele era numai muzică și, cu cât creștea, ea creștea tot mai mult, în numele acesta, care n'a fost niciodată un nume rău, ci făcea parte din ochii ei albaștri și din dorința pe care o avea să dea...

Dar, cu toate că Ileana era pătrunsă de sine, ea nu era mai puțin o fetiță veselă și fericită, cu trageri de inimă pentru toate acele lucruri îndrăgite de copii: câmpuri cu soare, flori, dobitoace, cer, munți și lingura de „dulceață” dată înainte să se urce în pat. Și Ileana își iubea mama, o iubea cu o iubire care făcea din noi una în loc de două.

Ne înțelegeam una cu alta, totdeauna în toate lucrurile, și niciodată nu ne-am supărat una pe alta; eu n'am supărat pe Ileana și Ileana nu m'a supărat pe mine...

De multe ori, când îmi sedea alături tăcută, cu ochii mari albaștri deschiși larg, aș fi vrut să-mi pui mîna pe a ei: Ileano, știu la ce te gîndești, și să-i spui gîndurile, iar Ileana nu s'ar fi minunat că-i știu gîndurile.

Am zis totdeauna: Ileana are legea cu ea, nimeni n'are nevoie să învețe pe Ileana ce e bine și ce e rău; ea știe.

Toate acestea parcă ar fi mărturiile că Ileana a fost o fetiță foarte, foarte bună, numai că Ileana n'a fost foarte, foarte bună, ci numai așa cum ar trebui să fie și de obicei nu sunt copiii.

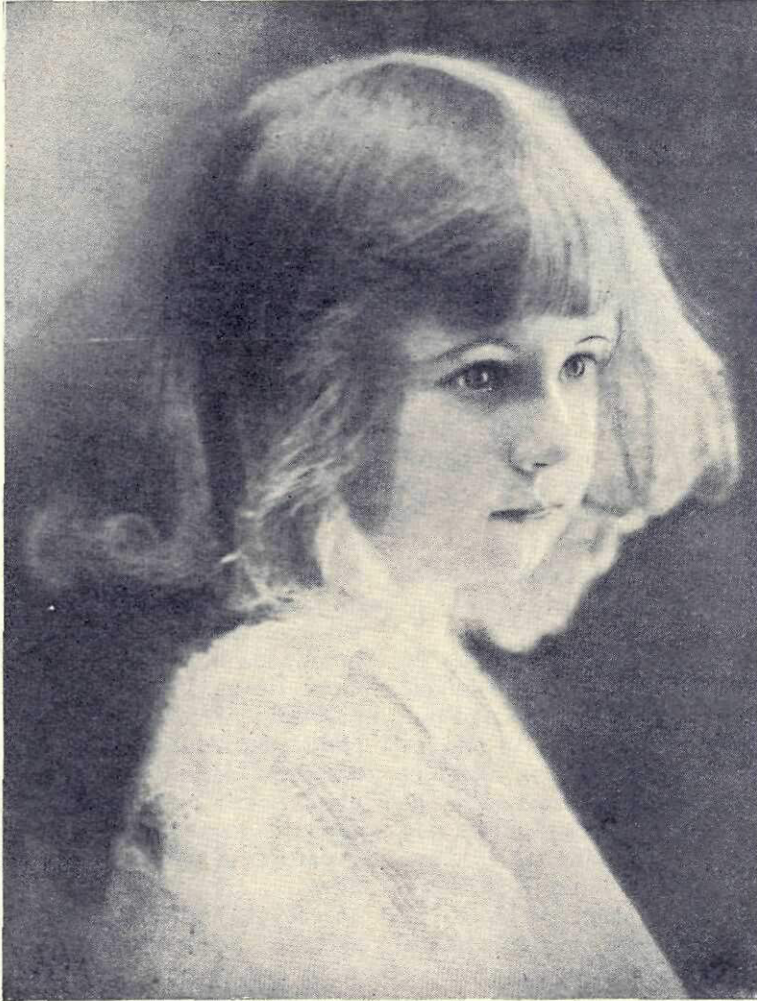
Și când a venit Mircea, Ileana s'a făcut numai decît mamă. Mircea nu era totdeauna un băețuș bun, dar Mircea și Ileana se aveau bine și Mircea iubea păpușile Ileanei tot atît cît și ea, mai ales pe una căreia el îi zicea „Foica” și care era îmbrăcată ca un copil englez, într'o rochie foarte lungă cu dantele. Mircea ridica pe „Foica” pînă sub braț și rochia ei lungă mătura pămîntul. Intr'o zi supravegheam pe Mircea și Ileana cum își culcau păpușile în pat. Era un șir de pătuțe și, după ce fiecare copil a fost pus cu grijă în așternutul lui, Mircea și-a îndoit piciorușele grăsuțe departe unul de altul și le-a dat la fiecare pe rînd câte o sărutare; oricît ar

fi fost Mircea de băețuș răutăcios și s'ar fi lăudat că nu ține la nimeni, dar iubea pe Ileana și păpușile ei.

Atunci a venit răsboiul și cu toate că nu era soldat, l-a luat pe Mircea, și pe cînd Mircea lupta cu Moartea striga mereu „Ilana”, „Ilana”, și chiar cînd nu mai cunoștea nimic, striga „Ilana”, „Ilana”.

Dar lucrurile acestea s'au întîmplat cu mult înainte să putem, eu și Ileana, să vorbim despre moartea lui Mircea. Plecarea lui Mircea a fost ceva

ce nu puteam să-i lămuresc și, cașu cum copila cu ochi albaștri pricepea că nu puteam să-i lămuresc de ce plecase Mircea, nu m'a întrebat niciodată despre el. Numai cînd a fost să fugim la Iași, calul de lemn al lui Mircea a fost luat cu noi, odată cu „Foica”, Ileana nu s'a mai jucat cu „Foica” niciodată; „Foica” stătea pe un scaun și se uita, cu ochii ei cari nu vedeau, într'o lume care se schimbase. Dar cîteodată, cînd nimeni n'o supraveghea, Ileana se ascundea pe după marea sobă românească și se juca cu calul lui Mircea.

Copila cu ochi albaștri

Multe icoane ale răsboiului au trecut pe dinaintea marilor ochi albaștri ai Ilenei, prea multe icoane pentru niște ochi atît de tineri. Ea a au-

zit, fără să asculte anume, și povești nesfârșite de jale, povestirile spuse de toți cei cari veneau în odaia mamei ei, pe cînd copila se juca cu un condeiu într'o carte sau cu o pensulă. E drept că nu înțelegea tot ce se spunea, dar înțelegea că soldații noștri sufăr de frig și de foame, că mulți mureau și că o mare durere trecea peste pămînt; fără să-și dea seama, toate acestea i se coborau adînc în suflet.

Auzind de atîtea suferințe, Ileana, mică așa cum era, a vrut să-și dea și ea obolul, și a început să colinde pe străzi cu un coș plin de pâine pe care îl

strângea dela masa noastră, mergând dela unul la altul cu rugămintea să nu-și mănânce pâinea fără să-i dea pentru soldații flămânzi, iar dacă ei trebuia să-i fie tovărășie cu un termos cu ceaiu cald și rom. Și în felul acesta, Ileana cea crudă de ani se deprindea cu fața mizeriei și chiar cu fața morții.

Ea stăruia să mă însoțească și în spitale, și într'unul din ele s'a împrietenit cu un foarte tânăr ofițer, cu ochi tot așa de mari ca ai ei. Suferea de răni grele, și Ileana ședea lângă el și-i ținea mâna.

În unele zile, vrând să alungăm tot necazul dela noi, ieșeam călare pe dealurile dimprejurul Iașului. Ileana purta un costum căzăcesc și o căciulă mare de astrahan cenușiu, ședea foarte țeapănă în șea și privea mic și hotărît înaintea, așa încât mama se simțea mândră de copilul ei.

Firește, calul meu mergea mai repede decât al ei, dar când ajungeam pe o culme opream și o așteptam, și ea venea în galop către mine pe calul pitic întunecat, cu ochii licăritori, cu obraji roșii. Una lângă alta ne uitam peste dealurile rostogolite și-i vorbeam despre tot ceea ce lăsa sem „dincolo” în București și în celelalte părți ale României acum sub sabie străină, și ea începea să prindă adevăratul înțeles al cuvântului „patrie” și mi se părea aproape că văd cum rădăcinile ei pătrund mai adânc și tot mai adânc în pământul țării.

În vara lui 1918, când tunurile noastre tăcuseră ea și cu mine ne-am dus să trăim un timp într'o mică „baracă” de lemn ridicată deasupra râului Trotuș și aici Ileana mă însoțea prin sate, sate într'adevăr sărace, în care vedea lipsa sub altă față

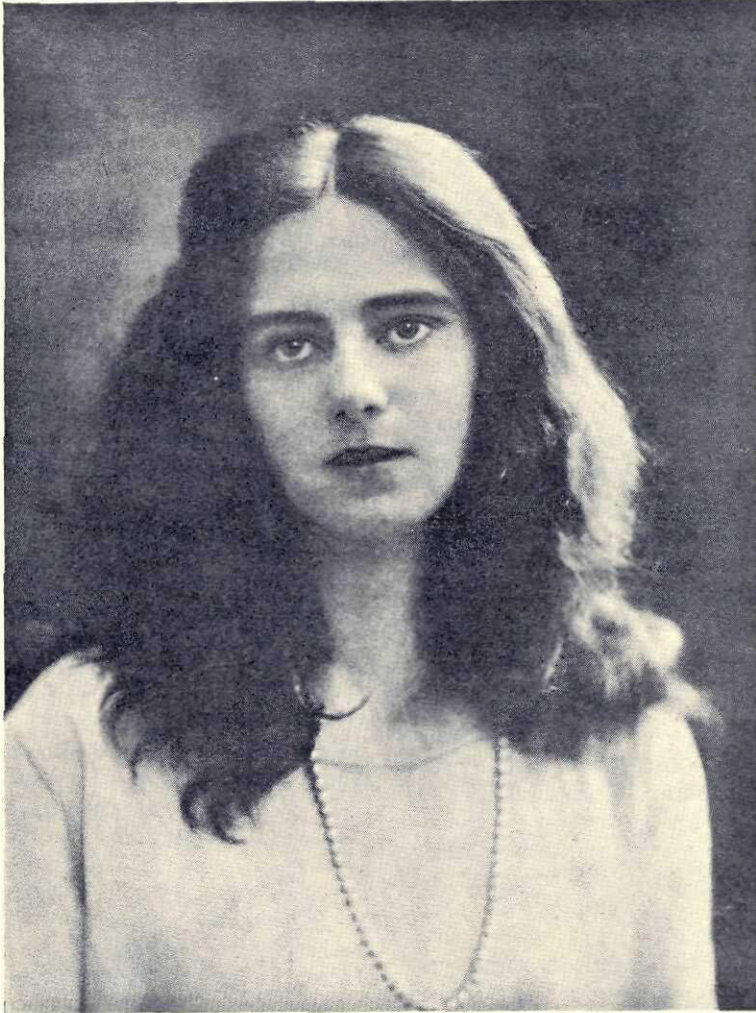
și se împrietenea cu patru băeți dela oi, toți patru, destul de ciudat, numiți la fel Ion, Ion cel mare, Ion cel mic, Ion cel smead și încă un Ion a cărui poreclă anume nu mi-o mai aduc aminte. Dar mai erau între ei și Dumitru și soră-sa Stanca și toți acei prieteni desculți obișnuiau să se fie după noi în rătăcirile noastre pe cărările destul de repezi ale dealurilor. Când ne simțeam oboșite ne așezam sub pomul nostru iubit, un nespus de frumos teiu, singurul care

creștea în acele părți, și dam să le povestesc țăranilor mei că sunt venită de departe și să le vorbesc de alte țări, dar Ileana voia să le spue de Dumnezeu și de sfinți; Ileana a fost totdeauna foarte tare în cele legate de Dumnezeu și de sfinți. Copiii ascultau cu ochi mari și ne povesteau la rândul lor, cei patru Ioni, Dumitru și Stanca, despre vitele lor și despre baba Lisaveta, care era bunica lui Dumitru, și despre biata Maria, care murea de oftică, și negreșit că am fost la baba Elisaveta și la biata Maria și am intrat și în atâtea alte colibe din sat și totdeauna căram cu noi un coș mare plin cu lucruri de mâncare, pentru că nimeni nu mai avea ce să mănânce în acele zile.

Printre vitele după care mulți

Ioni trebuiau să se uite, se găsea și o vacă de lapte albă, căreia Ileana și cu mine ne deprinseserăm să-i zicem „Vaca sfântă a Indiei”, cea mai frumoasă vacă pe care am văzut-o vreodată și care părea că are în adevăr ceva de idol al Răsăritului.

După firea atât a fetelor mici cât și a celor mari, Ileana deosebise pe unul din Ioni, și acest ales venea uneori singur să se joace cu Ileana în mica oază de verdeață de sub casa noastră de lemn. Ileana tocmai citise o carte englezească, „Grădina neștiută”,

Principesa

și își închipuia, cu Ion alesul ca tovarăș, că descoperise o grădină ascunsă, dedesupt, între stânci, și că o lume de taine se găsea în acea grădină visată. Urmăream de departe pe copila cu ochi albaștri, cum se juca cu micul cioban. Erau foarte adânciți în lucru, și Ion părea tot așa de întărâtat ca și Ileana de grădina neștiută, dar privindu-l mai de aproape mi-am dat seama uimită că vedeniile trecute prin creerul acestui copil de țăran erau la fel cu ale Ilenei.

A fost o clipă grea aceea când a trebuit să ne smulgem singure din casa de lemn și dintre prietenii noștri desculți... Ei fac parte din zilele noastre de războiu ca și livada bisericii de peste Troțuș, unde am îngropat atâtea vieți tinere pe care nu le-am mai putut scăpa... Dar la câțiva ani după războiu ne-am întors la casa noastră de lemn. Ionii se făcuseră mai zdraveni, ca și Ileana, și data din urmă când ne-am dus acolo Dumitru avea logodnică, Ion cel mare era ostaș și Ion cel smead plecase la un unchiu într'alt sat, iar biata baba Lisaveta avea o durere rea într'o parte și biata Maria murise. Mă măhnește să spui că mica Stanca nu rămăsese o mică fată de treabă...

În zilele din urmă ale războiului Ileana a avut un altfel de tovarăș, un om de obârșie irlandeză, care își tăiasse ca pionier drumul prin viață. Principiile lui erau aspre și avea o încredere nemărginită și în același timp nevinovată în tot ceea ce e bun, cinstit și adevărat. În mijlocul unei munci puternice, omul acesta fusese rupt năpraznic de o lovitură, pe când zbură dintr'un loc al războiului la altul. Căderea lui a fost asemenea căderii unui stejar bătrân. Pe când se lupta să-și regăsească sănătatea, copila cu ochi albaștri a intrat în viața omului și s'au împrietenit. Ei puteau să se înțeleagă unul cu altul fără multe cuvinte. Copila nu obosea pe voinic, iar acesta, cu toate că limba îi era grea la început, păstrase graiu destul ca să învețe pe copilă acele principii aspre și simple după care trăia; el a deșteptat în ea dorința să servească. Deși omul a murit înainte să crească mare învățăcița, a semănat destule semințe care i-au coborât adânc în suflet și semințele au căzut în pământ bun.

Pot încă să-i văd pe cei doi, mână în mână, umblând de ici, colo printre colibele țăranilor, lăsând într'un loc un dar și în altul un cuvânt bun; și astfel Ileana își împlinea mai departe, menirea să dea.

Ileana nu dorea să fie privită ca o ființă cu stea în frunte, ci dorința ei era să facă lucruri prin pricipere proprie și stăruia hotărît să fie pusă la examen ca orice alt copil. Zilele acestea de examen erau prilejuri sărbătorești de emoție. Ele erau luate foarte în serios și copila însăși făcea toate poftirile începând cu tata și cu mama și străbătând întreaga scară a celor cari-i aveau vreun amestec în viață. Ea se ținea dreaptă, cu mâinile la spate, cu ochii mai mari decât oricând, lipiți de profesori. Fiecare în-

trebare își primea răspunsul cu acea seriozitate cinstită, caracteristică în deosebi copilei cu ochi albaștri. Profesorii o iubeau, dar s'ar fi supărat de orice ușurare de lecții, îi îndatora să fie tot așa de serioși față de ea pecăt era însăși și n'ar fi primit nicio îngăduială necuvenită.

Ileana învăța ușor pe dinafară și avea talent la versuri. Mi-aduc aminte de o dată, în toamna din-tâi după ce ne întorseserăm la căminul vechiu, la capătul a doi ani de surghiun, că a învățat o mică poezie, anume pentru mine, „Băețelul albastru”, arătând cum o ceată de păpuși așteaptă pe un băețel care nu s'a mai întors niciodată. Ileana avea o rochie albastră, care-i făcea ochii și mai albaștri; un foc ardea pe grătarul deschis dela sobă, aruncându-i lumini de aur în obraji și înmănușându-i strâns părul, acum aproape negru. Stătea, ca de obicei la orice dată sărbătorească, cu mâinile duse la spate, cu capul purtat foarte drept pe grumazul lung și avântat. În înfățișarea ei era ceva tăios, aproape de soldat, ca o strajă la post. Buzele i se mișcau într'un anumit fel când recita, pentru că spunea vorbele cu o îngrijită rotunjime, fără nimic dat peste cap. Fiecare gândire era limpede cum e cristalul, iar glasul i se făcea dulce și mângâios. Iși poate oricine închipui că niciun ochiu nu rămânea uscat pe când spunea Ileana versurile cu Băețelul albastru care nu s'a mai întors niciodată la păpușile lui.

Treptat, treptat copila cu ochi albaștri a început să crească, dar atât de măsurat încât n'a cunoscut salt, și nicio vreme n'a fost fără armonie. Deși câștigând în adâncime, ochii ei nu pierduseră nimic din strălucire, păreau niște fântâni afunde în care sorbise toate suferințele adunate în timpul războiului și coborâte până în suflet; anii aceia o pârguiseră, fără să-i ofilească tinerețea. Nu era cumva o fată posomorâtă, ci împrăstia bucurie și voe bună în jur, îi plăceau sportul și atletismul; viața îi curgea prin vine ca lumina soarelui, dar sub toată veselie se cuibărea acea seriozitate atât de rară în anii fragezi. Ileana era sănătoasă, hotărîtă, năvalnică, fără nimic neomenos și punând simțirea celorlalți mai presus de cea proprie; lucruri care făceau din ea un desăvârșit tovarăș. Avea și ceva de deschizător de drum, o adevărată Ioană d'Arc tânără și modernă, crezând în „dreptate” și gata să lupte pentru ea. Nu-i era teamă să-și pună pieptul pentru propriile convingeri, luarea în răs n'o ajungea și îndoelile vârstei nu-i puteau sgudui credința. Prietenele și tovarășele îi ascultau cuvântul și încetul cu încetul se deprindeau s'o aibă frunțașă, dreaptă cum era, inimoasă și plină de credința ei.

Dar, urmărind cu statornicie gândul să-și învețe lecțiile așa cum le învăța și ceilalți, a hotărît, din proprie pornire, să plece departe de cămin și de țară ca să trăiască o vreme într'o școală engleză. Cu toate că regească în toată ființa, dorul ei era să învețe carte adevărată și să fie una din cei mulți, fără să câștige nimic prin trecere, ci numai prin merit.

Viața de școală i s'a părut aspră, mai ales din pricina colegelor, care îi arătau oarecare neprietenie, cu neplăcerea d'n instinct înaintea străineii și a mădularului altei tagme. Sângele ei domnesc în loc să-i netezească drumul i l-a făcut și mai spinos; dar copila cu ochi albaștri era tare și n'a luptat cu vorbe împotriva ascunsei neprieteniei, ci cu răbdare potolită, rămânând la al său, dobândind încetul cu încetul respectul atât al profesoarelor cât și al elevelor și lăsând o bună amintire la plecare.

Dacă am fi trăit în zile bune, ar fi urmat acum o vreme de petreceri: baluri, serbări și desfătările obișnuite tinereții, dar Ileana s'a găsit la întoarcere în fața unei grele mahniri. Căminul nu mai era cum îl lăsase, un loc era gol și cu acest gol a venit un șir nesfârșit de neazuri, adevărată prelungire a mohorării a n i l o r răsboiului, care-și apăsaseră pecetea pe copilăria ei; iar Ileana nu era dintre cei cari pot să vadă pe alții suferind fără să le întindă o mână de ajutor.

Prietenie însemna pentru ea un nesfârșit devotament și o aplecare iubitoare asupra vieților care se găsiseră amestecate cu a ei, o luare aminte neîntreruptă și caldă; însemna răbdare cu bolnavul, sprijin celui în nevoie, îmbărbătare inimii abătute, însemna gând statornic la binele celor dragi, însemna jertfa timpului, însemna cheltuiala și a celui din urmă ban, însemna lipsirea de asemenea de propriile dorințe și plăceri; întâiu trebuia să se îngrijască de ceilalți.

Priveghind-o ca mamă, așteptam vremea de iu-

bire de sine, care însă n'avea să mai vie, pentru că fata cu ochi albaștri se pătrunsese de străvechiul adevăr că în a da e mai multă binecuvântare decât în a primi, și necontenit dădea, dădea, dădea...

Am cunoscut-o cheltuindu-și încă de copil fiecare oră liberă dintre lecții la căpătâiul profesoarei

Archiducesa

care trăgea să moară, descosând și îmbărbătând pe medici, plătind pe îngrijitoare și chinându-se ca să ușureze cele din urmă clipe ale femeii care muncise din greu în toate zilele vieții ei. Cu o pătrundere mai presus de anii ei pricepea tragedia unei existențe care nu cunoscuse altă bucurie decât munca și nici altă răsplată, pricepea de asemenea ce lega pe această ființă tragică de mica principesă care aducea în traiul ei pălit o ultimă rază de lumină. După ce a murit, tot Ileana a îngropat-o și se duce și acum la mormântul „Si-oarei”.

Și în tot timpul strânsei noastre camaraderii, câți prieteni bolnavi, în suferință sau în nevoie nu mi-a adus Ileana pentru o vacanță de vară, pentru un ungher cu soare într'una din casele mele, pentru pace, odihnă, mângâiere, pentru o ultimă speranță de recâștigat sănătatea!

Toți acești semeni în suferință își găseau drumul la Ileana și ea avea vreme pentru toți. Cu nesfârșită răbdare le-asculta necazurile, se lupta pentru ei, îi ajuta să se salte din nevoie, compătimea cu desamăgirile lor și îi umplea de inimă ca să înceapă din nou.

Puțin câte puțin am început eu să mă reazăm de

copila cu ochi albaştri, așa cum altădată se rezemase ea de mine, iar când bunul nostru rege a răposat și multe n'au mai fost ce fuseseră pentru noi, prietenia și înțelegerea dintre amândouă au ajuns, în noua noastră singurătate, o legătură aproape sfântă.

Acum aveam mai multă vreme pentru noi decât înainte, îndatoririle ni se făcuseră mai puțin oficiale, graba era mai mică, dar în schimb era un mare gol pe care îl umpleam cu iubirea noastră și cu trebuința crescândă a unei de cealaltă.

Branul și Balcicul au ajuns colțurile noastre dragi de retragere și pe când eu îmi găseam o mângâiere în crearea de cât mai multă frumusețe, copila mea umplea această frumusețe cu viață. Ea mai mi-aducea pe toți cei cari aveau nevoie de ajutor sau de bunăvoință, dar cu trecerea anilor părerile i se lărgeau, și cu această lărgire i-a venit dorința să facă binele într'o măsură mai mare. Simțea adânc vârtejul vremii ei, lupta găfăită și tulburătoare dintre bine și rău. Înțelegerea îi era modernă, ca a tuturor din generația ei, avea tăria să privească în față orice problemă, nu se sfia de realitate și nici nu hrănea visuri nedeslășite, dar, în ciuda tuturor acestora, n'avea dorința să tăgăduiască adevărurile în care trăiserăm, noi, părinții: credea în Dumnezeu, cinstea pe mai bătrâni, iar curtenia era o lege a ființei ei și niciodată nu le-ar fi îngăduit dorințelor s'o facă iubitoare de sine sau nesimțitoare. „Noblesse oblige“ era lozincă ei cum fusese și a noastră.

Dându-și seama că tineretul generației din care făcea parte avea nevoie de un glas care să-l adune, de cineva care să-i arate o nouă cale, ea a simțit deodată că, în ciuda unei sfielei firești și a rosturilor regale care o stinghereau, trebuia să iasă vitejește înainte și să fie glasul pe care acel tineret îl aștepta. Seriozitatea aceasta neclintită, totdeauna trăsătura ei de căpetenie, i-a fost încă odată de ajutor și, cu toate că erau destule care s'o slăbească și s'o înfricoșeze, s'a ținut tare, ținând piept căutătorilor de nod în papură și necredincioșilor, găsind îmbărbătare în propriile convingeri și în marea dorință să facă bine.

Am fost, nici vorbă, cel mai apropiat al ei duhovnic, și unul care s'o îndemne, dar tot eu i-am știut și orice suferință și desamăgire, pentrucă pe atunci necazul era mai mare decât bucuria; tineretea Ilenei nu era lipsită de poveri și nici nu e prea lesne să fii un înainte mergător, pentrucă pe când unii te urmează cu dragă inimă, ceilalți nu te pricep totdeauna.

Se nimereau ceasuri când ochii aceia albaştri erau mai puțin strălucitori, sau când strălucirea lor era strălucirea neopritelor lacrimi. Unele mărturisiri sunt, apoi, mai greu de dus decât altele, dar eram două să le ducem, ea cu tineretea și speranța ei și eu cu răbdarea pe care o capătă ceice au cunoscut viața. Amândouă iubeam viața, iar Balcicul era atât de frumos, și atât în Bran cât și în Balcic

strânseserăm în jurul nostru tinerele fete în colonii de vară, ajunseserăm un centru al lor, pentrucă de pe urma noastră se bucurau de vacanțe fericite la aer curat, departe de fumul orașelor. Eu eram ocrotitoarea lor, dar Ileana era duhul care le ținea laolaltă și le îndemna înainte către mai curate idealuri, se pricepea ce să le povestească și vorbele ei erau vorbe de convingere și de speranță.

Treptat, treptat ea a căpătat o adevărată înzestrare de vorbire. Fără teamă ținea piept celei mai grele și critice adunări, sprijinindu-și cu tărie, în ciuda sfielei, părerile. Când o vedeam așa, stând dreaptă, cu capul sus, cu ochii bănuitor de lucioși, neconținut îmi plutea înainte o copilă de tot puținică, alături de mine, lângă focul deschis, cum spunea pentru mama ei „Băețușul albastru“, și gâtul mi se strângea de lacrimi neplânse.

Dar cea mai puternică patimă a copilei cu ochi albaştri era Marea. Era moștenirea care-i venea dinspre mamă. Ajunsă o înotătoare de întâia mână și intrată pe această cale, a vrut să cunoască tot meșteșugul, s'a pus să studieze arta navigației și, precum se purtase de copil, a stăruit să treacă un examen obișnuit înaintea unei comisii navale, ca și cum ar fi fost un bărbat.

De multe ori, de pe balconul din Balcic înaintat deasupra Mării, îmi urmăream copila ducându-și printre valuri micul ei vas „Isprava“. Pânzele se deschideau la vânt ca niște aripi de mare zburătoare și câte odată mă săgeța prin inimă gândul că s'ar fi putut ca aripile acesteia largi, în loc să mi-o întoarcă la căderea serii, să mi-o ducă departe din viață, pe Ileana copila, tovarășa și dragostea mea. Înțelegerea dintre noi fusese deplină și viața noastră armonioasă. Eu nu i-am stingherit în niciun fel libertatea, nu i-am cerut jertfe, n'am supus-o niciunei îndatoriri; îmi dădea din timp atât cât voia și nu-i impuneam tovarășia mea, nici nu mă încrucisam cu prietenii ei. Eram însă față la capătul unei zile pline, ca să-i ascult planurile și însuflețirea sau ca să discut problemele, prea grele ca să le deslege singură.

Atât că am început să bag de seamă că viața se apropia de ea tot mai stăruitor, că ochii ei aveau o privire de căutare, că fiecare zi însemna o nouă așteptare; se uita înainte, către propria ursită.

Dureroasă e clipa, pentru o mamă, când i se vedește că vechiul cuib s'a făcut prea strimt pentru copilul căruia i-a dat întreaga iubire, și că într'o bună zi el are să-și desfacă aripile și s'o lase îndărăt. Și mama a aflat că iubirea poate să-și pună multe măști și să întindă multe curse, iar tinerii sunt cu atâta bună credință față de tot ceea ce cred că e idealul lor încât e nevoie de cel mai subțire simț și de vorbele cele mai mângâioase ca să ajuți unei inimi deschise să treacă printre stânci care ar putea s'o facă țândări. Nimic nu e mai măhnitor decât să trebuiască să spui unei fete că tot ce lua drept aur era părere, nimic mai crud, decât să tre-

buiască să dărâmi o iluzie ; e ca și cum ai scutura floarea de pe aripa unui fluture, și tocmai un asemenea lucru urma să fie făcut, și eu să seamăn amărăciune în acei ochi curați albaștri, o amărăciune care părea să-i coboare adânc în suflet. Iar eu parcă vedeam cum îi coboară, și numai unul Dumnezeu știe cine a pătimit mai mult atunci, ea sau eu !

Și în cele din urmă, nu aripile „Ispravei” au dus din viața mea pe copila cu ochi albaștri, ci una din acele păsări puternice născocite de om și care îl

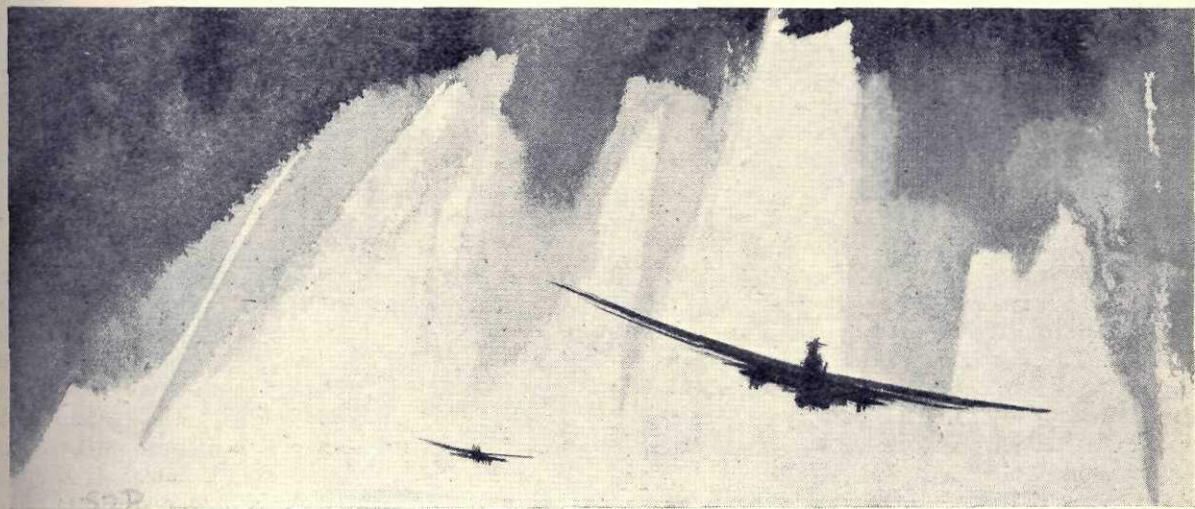
poartă, ca pe alt Icar, prin cer, sus, tot mai sus, peste nori și tot mai aproape de soare ; iar bărbatul care a luat-o cu sine era voinic, așezat, de încredere, și pentru Ileana fața lui era fața iubirii...

Dar în ziua când soarta i-a fost pecetluită și marea pasăre a luat-o din pământul de naștere, către o țară depărtată, cu toate că i-am binecuvântat fericirea, eu, mama ei, tovarășa ei de ieri, mi-am întors fața la perete și am plâns...

August 1931

MARIA

din englezește de *Emanoil Bucuța*

Desen de Ștefan Popescu